

УДК 37.013:343.85

КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНОГО ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ РЕАЛЬНОСТІ (ПРОЕКТ)

Оржеховська В. М., Кириченко В. І., Єжова О. О., Федорченко Т. Є.

У статті подається бачення науковцями лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання НАПН України Концепції формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу в умовах нової соціокультурної реальності. Представлено актуальність, підходи, принципи та напрями формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу в умовах нової соціокультурної реальності.

Ключові слова: превентивне виховання, виховне середовище, соціокультурна реальність, загальноосвітній навчальний заклад.

В статье приводится видение учеными лаборатории превентивного воспитания Института проблем воспитания НАПН Украины Концепции формирования превентивной воспитательной среды общеобразовательного учебного заведения в условиях новой социокультурной реальности. Рассмотрены актуальность, подходы, принципы и направления формирования превентивной воспитательной среды общеобразовательного учебного заведения в условиях новой социокультурной реальности.

Ключевые слова: превентивное воспитание, воспитательная среда, социокультурная реальность, общеобразовательное учебное заведение.

The article presents views of the scientists of the Laboratory of Preventive Education at the Institute of the Problems of Education, National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, on the Concept of forming preventive educational environment at institutions of general education in conditions of the new socio-cultural reality. It describes actuality, approaches, principles and directions of forming preventive educational environment at institutions of general education in conditions of the new socio-cultural reality.

Key words: preventive education, educational environment, socio-cultural reality, institution of general education.

На сучасному етапі розвитку системи загальної середньої освіти в Україні перед загальноосвітніми навчальними закладами постають підвищені вимоги з боку суспільства, держави і самого життя. Становлення нового соціокультурного типу освіти, який є притаманним для останніх десятиріч ХХ століття, акцентувало потреби масової виховної практики у нових, адекватних реаліям, моделях виховної діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Особливої актуальності набуває проблема виховання особистості, здатної навчатися впродовж життя, діяти в змінних соціальних умовах відповідно до загальнолюдських цінностей, вміти досягати успіху в реалізації своїх здібностей і можливостей.

Соціальна потреба у новому типі особистості зумовлює пошуки нових форм, методів і шляхів здійснення виховного впливу, відмінних від прийнятних для традиційної освітньої системи. Одним із ефективних шляхів формування такої особистості є реалізація завдань превентивного виховання, означених у Концепції превентивного виховання дітей і молоді (1998 р.).

Превентивне виховання покликано забезпечувати комплексний вплив на фізичний, психічний, соціальний і духовний розвиток особистості, сприяти формуванню здорового способу життя, навичок просоціальної поведінки, підвищувати ефективність профілактики асоціальних проявів у поведінці дітей та учнівської молоді, нівелювати або зменшувати вплив на них негативних факторів соціального оточення.

Вагомий внесок у розвиток і формування особистості здійснюють загальноосвітні навчальні заклади, які докладають чимало зусиль для забезпечення сприятливих умов навчання і виховання, об'єктивна сукупність яких і складає їх навчально-

виховне середовище. Отже, саме у ЗНЗ мають бути створені необхідні й достатні умови для формування превентивного виховного середовища.

Враховуючи, що з часу затвердження Концепції превентивного виховання дітей і молоді відбулися зміни в усіх сферах суспільства, постає потреба в оновленні її основних положень, особливо щодо проблеми формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу. Актуальність розроблення Концепції формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу в умовах нової соціокультурної реальності викликана необхідністю акумулювання і педагогічної рефлексії кращого досвіду створення превентивного виховного середовища в навчальних закладах та його поширення серед широкого педагогічного загалу. Під соціокультурною реальністю розуміємо соціальну та культурну сфери життєдіяльності суспільства, які мають два взаємозумовлені виміри, матеріальний і духовний, та характеризуються конкретним історичним часом і простором.

Концепція формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу в умовах нової соціокультурної реальності є логічним продовженням Концепції превентивного виховання дітей і молоді та містить провідні ідеї, що стосуються організації та функціонування превентивного виховного середовища у загальноосвітніх навчальних закладах, і спрямована на реалізацію цілей, завдань і функцій превентивного виховання.

Мета Концепції полягає в науково-теоретичному обґрунтуванні необхідної сукупності педагогічно доцільних компонентів виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу, взаємодоповнення й взаємопосилення яких цілеспрямовано продукує безпечні умови життєдіяльності й розвитку учнів, сприяє набуттю ними життєвої компетентності й конкурентоспроможності, виробленню просоціальних стратегій і способів поведінки в умовах нової соціокультурної реальності.

Завдання Концепції:

- забезпечення неперервності процесу інституалізації та підвищення якості превентивного навчання і виховання у ЗНЗ України;
- визначення пріоритетних напрямів превентивної виховної діяльності ЗНЗ, вдосконалення її змісту, методів та технологій реалізації, підвищення її статусу в системі освіти та українському суспільстві в цілому;
- упорядкування провідних складових виховної системи ЗНЗ відповідно до вимог нової соціокультурної реальності;
- оптимізація використання науково-методичних, організаційно-управлінських, фінансових та кадрових ресурсів у сфері превентивної виховної діяльності ЗНЗ за рахунок об'єднання зусиль державних і громадських організацій та установ-партнерів;
- забезпечення підвищення кваліфікації кадрів відповідно до сучасних науково обґрунтованих підходів щодо проблеми превентивної виховної діяльності;
- забезпечення науково обґрунтованої допомоги сім'ї у розв'язанні численних проблем, в організації психолого-педагогічної просвіти батьків;
- розроблення системи моніторингу процесу формування та функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ;
- сприяння узагальненню і поширенню позитивного досвіду з формування превентивного виховного середовища ЗНЗ у системі загальної середньої освіти.

Загальна частина. У Концепції основні терміни і поняття вживаються у такому трактуванні:

– **соціокультурна реальність** – певний зріз наших уявлень про дійсність; буття створених людиною загальнозначущих символічних форм, яке має два взаємозумовлені виміри: матеріальний (соціальні інститути, що здійснюють виховну функцію) та ідеальний, духовний (цінності, значення, ідеали, норми, уявлення тощо); існує на буденному і спеціалізованому рівнях, кожен з яких характеризується особливими видами і способами організації діяльності та взаємодії, специфічними критеріями оцінки їхньої якості та результатів, власним місцем у спільному існуванні людей;

– **превентивне виховання** – комплексний виховний вплив соціальних інституцій на особистість, спрямований на забезпечення сприятливих умов для розвитку,

саморозвитку і самореалізації її внутрішнього потенціалу; збереження, підтримку та захист благополуччя дитини разом з профілактикою девіантності, викорінення джерел стресу в самій дитині та в її найближчому соціальному оточенні;

– **превентивна виховна діяльність** – узгоджена педагогічна активність, спрямована на розвиток ключових життєвих компетенцій, актуалізацію соціально значущих цінностей і потреб особистості та дезактуалізацію у свідомості дітей та учнівської молоді потреб асоціального характеру;

– **превентивна освіта** – атрибут освітньої діяльності, що надає цілеспрямованому процесу виховання і навчання системного попереджувального характеру; сприяє виробленню дитиною ціннісного ставлення до себе, природи і суспільства, допомагає розкриттю внутрішнього потенціалу особистості, її самореалізації та набуттю нею ключових життєвих компетенцій протидії можливим деструктивним впливам соціуму;

– **виховне середовище** – сукупність соціально ціннісних факторів, умов і обставин, що оточують дитину та впливають на її особистісний розвиток, сприяючи її входженню у сучасну культуру;

– **превентивне виховне середовище** – упорядкована цілісна сукупність організаційно-педагогічних умов і обставин, взаємодія й інтеграція яких забезпечує соціально-педагогічну та правову підтримку розкриття внутрішнього потенціалу, духовного розвитку і життєздійснення особистості; сприяє виробленню нею ціннісного ставлення до себе, природи і суспільства; нівелює негативні впливи соціуму на дитину;

– **формування превентивного виховного середовища** – це оптимізація співвідношень усіх компонентів виховного середовища навчального закладу, спрямована на посилення безпосереднього й опосередкованого цілеспрямованого впливу на учасників педагогічної взаємодії відповідно до мети і завдань превентивного виховання;

– **виховна система** – цілісний соціальний організм, який виникає у процесі взаємодії основних компонентів виховання (цілі, суб'єкти виховання, їхня діяльність, відносини, матеріальна база, опановане педагогічним колективом середовище, внутрішнє управління тощо), що сприяє в кінцевому результаті духовно-моральному розвитку і саморозвитку особистості, створенню своєрідного духу школи;

– **партнерська взаємодія** – це спільна перетворювальна діяльність суб'єктів, об'єднаних однаковим баченням концептуальних засад, узгодженим розумінням стратегічних орієнтирів життєдіяльності й розвитку організації чи установи, прийняттям традицій і ключових подій місцевої громади;

– **партнерська взаємодія ЗНЗ у формуванні превентивного виховного середовища** – особлива форма соціально-педагогічної взаємодії, яка відрізняється рівноправністю автономних суб'єктів, їхнім взаємним визнанням і взаємною відповідальністю, добровільністю співробітництва й орієнтацією на реалізацію педагогічної ідеї, покладеної в основу становлення і розвитку особистості учня у ЗНЗ; інтегрування усіх виховних впливів, спрямованих на дитину, в цілісний педагогічний процес, який дозволяє реалізовувати цілі й завдання превентивного виховання в умовах конкретного навчального закладу;

– **педагогічний менеджмент** – скоординований вплив як на навчально-виховний процес в цілому, так і на основні його компоненти з метою досягнення найбільшої відповідності параметрів його функціонування і результатів, які відповідають сучасним вимогам, нормам і стандартам нової соціокультурної реальності;

– **система науково-методичного супроводу** – комплекс взаємопов'язаних форм, методів та інноваційних технологій, дія яких спрямована на надання кваліфікованої методичної допомоги педагогам з проблем організації навчально-виховного процесу, у т. ч. – формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу;

– **ресурсне забезпечення превентивного виховного середовища** – одна з найважливіших складових організаційно-управлінської діяльності, джерело і арсенал засобів та можливостей, до яких можна звертатися для забезпечення реалізації мети і завдань превентивного виховання у ЗНЗ;

– **моделювання** – метод дослідження соціальних явищ і процесів, що базується на заміщенні реальних об'єктів умовними образами та аналогами; віртуальне

відтворення властивостей, зв'язків, тенденцій досліджуваних систем і процесів, що дозволяє оцінити їхній стан, зробити прогноз, прийняти обґрунтоване управлінське рішення;

– **педагогічний моніторинг** – спеціальна система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про стан навчально-виховного процесу, прогнозування на підставі об'єктивних даних динаміки і основних тенденцій його розвитку та розроблення науково-обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень стосовно підвищення ефективності функціонування навчального закладу.

Теоретико-методологічні основи формування превентивного виховного середовища ЗНЗ в умовах нової соціокультурної реальності. Концепція зосереджує увагу на необхідності формування превентивного виховного середовища ЗНЗ відповідно до запитів особистості та потреб суспільства і держави, а також окреслює шляхи його створення у теоретико-методологічній, технологічній й організаційній площинах.

Сенсом формування превентивного виховного середовища ЗНЗ є уможливлення реалізації педагогічної ідеї, покладеної в основу ставлення і розвитку особистості учня; інтегрування усіх виховних впливів, спрямованих на дитину, в цілісний педагогічний процес, який забезпечує реалізацію ідей і завдань виховання й розвитку особистості в умовах конкретного навчального закладу.

Основою формування превентивного виховного середовища ЗНЗ постають педагогічні дії з вивчення, добору, моделювання та використання потенціалів середовища життєдіяльності дитини, посилення позитивних та обмеження впливу негативних факторів соціуму. Формуючи превентивне виховне середовище ЗНЗ, педагоги мають враховувати життєві потреби особистості та цілі навчального закладу як відкритої соціально-педагогічної системи і об'єднувати зусилля усіх учасників навчально-виховного процесу – педагогів, батьків, учнів, громаду.

Методологічним підґрунтям формування превентивного виховного середовища є такі основні підходи: особистісно орієнтований; системний; компетентнісний; середовищний; синергетичний; культурологічний.

Особистісно орієнтований – центрує виховні впливи на особистість учня, сприяє реалізації його природного і набутого потенціалу, визнає за ним право бути індивідуальністю; спирається у профілактиці на складові внутрішнього світу дитини, враховує її індивідуальні особливості, розвиток її позитивної “Я-концепції”; актуалізує положення про пріоритет особистісного розвитку в неперервному зростанні дитини, досягнення нею вершин розвитку; визначає орієнтацію особистості на обґрунтований вибір загальнолюдських, громадянських цінностей і якостей та їхню спрямованість на особистісний рівень; розглядає особистість як унікальне ціннісне створіння.

Системний – представляє виховання як багатовимірну відкриту соціально-культурну систему, яка здійснює узгоджений варіативний вплив на особистість вихованця; забезпечує методологічну орієнтацію виховної діяльності як цілісності, основною складовою якої є партнерська взаємодія педагога й учня, що розвивається під впливом об'єктивної соціокультурної реальності; технологізує навчально-виховний процес, дає змогу подолати фрагментарність та розпорошеність превентивної виховної діяльності.

Компетентнісний підхід спрямовує процес виховання на формування у дитини досвідченості (а не обізнаності, поінформованості) у певній життєвій сфері; розглядає особистість як творця і проектувальника власного життєвого шляху; акцентує методологічну орієнтацію педагогічної діяльності на становлення конструктивної життєвої стратегії та вироблення індивідуально-особистісних технологій життєстійкості, життєздатності і життєтворчості особистості у процесі виховання; формування в учнів здатності протидіяти негативним впливам соціуму, застосовувати досвід успішної діяльності в різних життєвих ситуаціях для досягнення конкретних практичних цілей.

Середовищний підхід розглядає середовище як засіб виховання і як технологію опосередкованого управління процесом формування і розвитку особистості; спирається на виховний потенціал найближчого середовища дитини шляхом організації його сприйняття і вдосконалення самими дітьми за допомогою педагогів, батьків і соціальних партнерів ЗНЗ, узгоджує виховні впливи усіх соціальних інституцій; уможливорює ефективний розвиток особистості та її соціальне становлення і перетворення на суб'єкта соціального саморозвитку.

Синергетичний підхід спирається на основні положення теорії самоорганізації складних систем; передбачає, що виховання в умовах нової соціокультурної реальності, визначаючи головні тенденції змін ціннісно-мотиваційної сфери особистості, має враховувати мінливість і невизначеність впливів соціуму; наголошує на особливій значущості психолого-педагогічного супроводу процесів самовизначення, саморозвитку і самореалізації особистості.

Культурологічний підхід передбачає створення єдиного укладу життєдіяльності ЗНЗ і сім'ї, гармонізацію інтересів суспільства, навчального закладу та особистості; спирається на досвід дитини та її сім'ї, культурно-національні надбання попередніх поколінь під час навчання і виховання; забезпечує засвоєння знаково-символічної структури діяльності свого народу.

Повноцінна реалізація зазначених вище підходів забезпечується дотриманням *принципів*, необхідних для формування дієвого превентивного виховного середовища ЗНЗ.

Провідними принципами формування превентивного виховного середовища у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі є такі:

– *принцип демократизації* виховного процесу, який безпосередньо пов'язаний із його гуманістичною спрямованістю, передбачає відмову від авторитарно-бюрократичного, командного підходу до здійснення виховання, а також розвиток нових форм і методів, які базуються на добровільній участі дітей та учнівської молоді, взаєморозумінні й співпраці шкільної та місцевої спільноти у процесі цієї діяльності;

– *принцип природо- та культуровідповідності* передбачає, що виховання повинно узгоджуватися із загальними законами людського розвитку і розгортатися відповідно до віку, статі та інших індивідуальних особливостей дитини у річищі національно-культурної спадщини;

– *принцип стратегічної цілісності й наступності* передбачає, що структурні складові превентивного виховного середовища мають співвідноситися зі сферами розвитку особистості; визначає єдину стратегію превентивної виховної діяльності, яка здійснюється різними соціальними інститутами у навчальній і позанавчальній діяльності; забезпечує наступність у реалізації завдань виховання учнів на різних освітніх рівнях (початкова, основна і старша школи) та охоплює всі сфери їхньої життєдіяльності;

– *принцип соціальної адекватності* потребує врахування і використання різноманітних факторів соціального середовища; сприяння набуттю вихованцями позитивного досвіду соціального життя; передбачає включення дітей в ситуації, які потребують вольових зусиль для подолання негативного впливу соціуму, розвитку духовних і морально-вольових якостей;

– *принцип пізнавальної активності та самостійності особистості* передбачає прийняття нової парадигми навчання, за якої учень здобуває знання й уміння, проявляючи власну активність у діяльності та розв'язанні проблемних ситуацій; подолання традиційного для української загальноосвітньої школи інформаційного підходу до організації навчально-виховного процесу, заснованому на суб'єкт-об'єктних стосунках педагога й учнів; створення превентивного виховного середовища на стимулюванні активності та відповідальності учнів за їх власний особистісний розвиток;

– *принцип соціального партнерства* орієнтує усіх суб'єктів навчально-виховного процесу на рівноправне співробітництво, пошук порозуміння, досягнення консенсусу та оптимізацію відносин в інтересах розвитку особистості й суспільства; консолідацію зусиль органів державної влади, суспільних інституцій і громадських організацій у вирішенні проблем виховання дітей та учнівської молоді;

– *принцип технологізації* передбачає науково обґрунтовані дії педагога та відповідно організовані ним дії вихованців, підпорядковані досягненню спеціально спроектованої системи виховних цілей, що узгоджуються з психологічними механізмами розвитку особистості та ведуть до кінцевої мети виховання; надає виховному процесу ознаки проєктивності, гарантує позитивний кінцевий результат.

Структурно превентивне виховне середовище складається із компонентів, кожен з яких забезпечується певною сукупністю організаційно-педагогічних умов, що сприяють реалізації цілей, завдань і функцій превентивного виховання.

Провідними компонентами превентивного виховного середовища визначаємо концептуально-методологічний, предметно-просторовий, технологічно-інструментальний, функціонально-результативний, відповідно до яких обрано такі критерії та показники:

концептуально-методологічний компонент – критерій “компетентність”, який характеризується показниками: обізнаність щодо новітніх концепцій, програм, успішного досвіду розбудови превентивного виховного середовища; визначення і усвідомленість ключових понять превентивного виховного середовища; суб’єктна участь у творенні і реалізації виховної політики закладу;

предметно-просторовий компонент – критерій “забезпеченість”, який характеризується показниками: знання основ моделювання безпечного середовища життєдіяльності; відповідність матеріального оснащення функціональних зон пріоритетним видам діяльності; дотримання ергономічних стандартів організації життєдіяльності ЗНЗ;

технологічно-інструментальний компонент – критерій “технологічність”, показниками якого виступають: вивчення і добір необхідного технологічного інструментарію; готовність суб’єктів навчально-виховного процесу до розбудови превентивного виховного середовища; сформованість виховної системи ЗНЗ;

функціонально-результативний компонент – критерій “керованість”, який характеризується показниками: психоемоційний клімат навчального закладу; ефективність системи науково-методичного супроводу функціонування превентивного виховного середовища навчального закладу; організація поліпозиційної партнерської взаємодії у розбудові превентивного виховного середовища навчального закладу.

Перераховані критерії та показники дозволяють оцінити сформованість й ефективність функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ за наступними рівнями:

розбалансований (низький) рівень – характеризується недостатнім розвитком компонентів превентивного виховного середовища: слабкою обізнаністю педагогічного колективу щодо новітніх концепцій, програм, успішного досвіду розбудови превентивного виховного середовища; загальноповерховими уявленнями щодо ключових понять превентивного виховного середовища; поодинокую суб’єктною участю у творенні й реалізації виховної політики ЗНЗ; недостатніми для застосування на практиці знаннями основ моделювання безпечного середовища життєдіяльності; порушенням державних санітарно-гігієнічних правил і норм щодо утримання та експлуатації матеріально-технічної бази ЗНЗ, недотриманням ергономічних стандартів організації навчально-виховного процесу; використанням застарілого технологічного інструментарію для формування превентивного виховного середовища; низькою мотивацією суб’єктів навчально-виховного процесу до розбудови превентивного виховного середовища; аморфністю виховної системи ЗНЗ; несприятливим психоемоційним кліматом у педагогічному та учнівському колективах; несформованістю системи науково-методичного супроводу функціонування і розвитку ЗНЗ; відсутністю поліпозиційної партнерської взаємодії у розбудові превентивного виховного середовища навчального закладу;

частково збалансований (середній) рівень – характеризується локальною розвиненістю компонентів превентивного виховного середовища: вибірковою обізнаністю педагогічного колективу щодо новітніх концепцій, програм, успішного досвіду розбудови превентивного виховного середовища; частковим усвідомленням ключових понять превентивного виховного середовища; ситуативною участю суб’єктів навчально-виховного процесу у творенні та реалізації виховної політики; епізодичністю знань основ моделювання безпечного середовища життєдіяльності; вибірковою ресурсною забезпеченням формування превентивного виховного середовища; частковим дотриманням ергономічних стандартів життєдіяльності ЗНЗ; недостатньою ефективністю обраного технологічного інструментарію для формування превентивного виховного середовища, нестійкою мотивацією суб’єктів навчально-виховного процесу до розбудови превентивного виховного середовища; частковою синхронізацією основних елементів виховної системи ЗНЗ; переважно позитивним психоемоційним кліматом у педагогічному й учнівському колективах, з поодинокими проявами напруженості; недостатньою ефективністю системи науково-

методичного супроводу функціонування і розвитку ЗНЗ; нестійкістю поліпозиційної партнерської взаємодії у розбудові превентивного виховного середовища навчального закладу;

збалансований (високий) рівень – характеризується достатньою розвиненістю компонентів превентивного виховного середовища: доброю обізнаністю педагогічного колективу щодо новітніх концепцій, програм, успішного досвіду розбудови превентивного виховного середовища; цілковитим усвідомленням ключових понять превентивного виховного середовища, активною участю суб'єктів навчально-виховного процесу в творенні і реалізації виховної політики ЗНЗ; достатністю знань основ моделювання безпечного середовища життєдіяльності та умінням їх використовувати у практичній діяльності; дотриманням ергономічних стандартів організації життєдіяльності ЗНЗ; повнотою добору необхідного технологічного інструментарію для формування превентивного виховного середовища; високою мотивацією суб'єктів навчально-виховного процесу до розбудови виховного середовища; синхронізацією основних елементів виховної системи ЗНЗ; позитивністю психоемоційного клімату в педагогічному й учнівському колективах та між ними; доведеною ефективністю системи науково-методичного супроводу функціонування і розвитку ЗНЗ; сталістю і довготривалістю поліпозиційної партнерської взаємодії у розбудові превентивного виховного середовища ЗНЗ.

Напрями формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу в умовах нової соціокультурної реальності. Формування превентивного виховного середовища ЗНЗ в умовах нової соціокультурної реальності може здійснюватися за такими напрямками:

– розроблення і апробація нормативно-правових та організаційно-педагогічних основ функціонування виховної системи ЗНЗ;

– освоєння та впровадження в організацію навчально-виховного процесу системи інноваційно орієнтованих форм, методів і технологій педагогічного менеджменту;

– створення системи дієвого науково-методичного супроводу, оновлення змісту діяльності методичного об'єднання класних керівників;

– розроблення варіативних моделей формування превентивного виховного середовища з урахуванням ресурсної бази ЗНЗ і місцево-територіальних можливостей залучення ресурсів соціальних партнерів;

– розбудова поліпозиційної системи партнерської взаємодії між суб'єктами навчально-виховного процесу та органами шкільного самоврядування, перетворення ЗНЗ на відкриту соціальну систему, яка має розгалужену мережу соціальних партнерів у місцевій громаді;

– апробація перспективних технологій оцінювання і педагогічного моніторингу процесів формування превентивного виховного середовища і життєдіяльності ЗНЗ в умовах нової соціокультурної реальності.

Очікувані результати. У результаті впровадження Концепції очікується:

1) створення ефективної виховної системи ЗНЗ, підвищення ефективності і дієвості превентивного виховання, профілактики правопорушень, дитячої бездоглядності та безпритульності в умовах нової соціокультурної реальності;

2) формування превентивного виховного середовища як відповідь на виклики часу і вимоги нової соціокультурної реальності шляхом упорядкування належних умов для особистісного зростання кожного учня, соціалізації та подальшого професійного самовизначення;

3) розроблення діагностичного інструментарію, що забезпечує здійснення оцінки, моніторингу й аналізу цього процесу;

4) оновлення змісту, форм і методів превентивного виховання учнів з урахуванням їхніх потреб та соціального запиту; впровадження інноваційних виховних технологій формування життєвої й соціальної компетентності учнів;

5) збагачення ресурсно-інформаційної та програмно-методичної бази ЗНЗ шляхом розроблення виховних програм, методичних матеріалів та посібників, спрямованих на забезпечення сприятливих умов для навчання, виховання і розвитку особистості дитини;

6) осучаснення медико-психологічного та соціально-педагогічного супроводу процесу розвитку учнів шляхом покращення функціонування науково-методичної і соціально-психологічної служби ЗНЗ;

7) зростання соціальної активності учнів щодо участі у творенні й реалізації виховної політики ЗНЗ; підвищення ефективності діяльності учнівського самоврядування, створення у ЗНЗ дитячих та дитячо-дорослих громадських організацій, об'єднань;

8) забезпечення належної готовності педагогічних працівників ЗНЗ до формування превентивного виховного середовища; позитивної мотивації на добір оптимальних форм і методів профілактичної роботи, саморозвитку і творчого професійного зростання; впровадження інноваційних виховних технологій і організації взаємодії з учнями на засадах партнерства;

9) розгалуження мережі й забезпечення функціонування дієвої системи конструктивних соціальних взаємодій ЗНЗ з різними інституціями у місцевій громаді;

10) модернізація стратегій, моделей і технологій партнерської взаємодії ЗНЗ з родинами учнів та здійснення психолого-педагогічного всеобучу батьків щодо формування превентивного виховного середовища ЗНЗ;

11) оптимізація використання потенціалу фахівців державної системи підтримки людини (пожежна охорона, органи правопорядку, цивільної оборони, охорони здоров'я, охорони праці, охорони навколишнього середовища) для створення безпечного середовища життєдіяльності дитини;

12) узагальнення та поширення досвіду формування необхідних науково-методичних, організаційно-педагогічних та матеріально-технічних умов створення превентивного виховного середовища ЗНЗ.